

Elődünk, a Magyar Grafika

A LEGNAGYOBBAK SZERKESZTETTÉK ÉS ÍRTÁK

Prukner Zoltán

Idei első lapszámunkban, a Reklámélet című exkluzív kiadvány kapcsán megemlítettük szellemi elődünket, a szintén Magyar Grafika címre keresztelt szaklapot, mint az album egyik leggyakoribb forrását úgy képek, mint írásos anyagok terén. Nem véletlenül: a két világháború közötti Magyarország talán legsikeresebb könyvművészeti, nyomda-technikai folyóirata volt 1920-tól 1932-ig.

Az induló példány ajánlásában drámai, mégis lelkesítő felhívás olvasható: „Gutenberg ivadé-
kai, lássatok munkához! A munka – élet, és mi élni akarunk!” Iszonyatos időszak után – az első világhégés, a tanácsköztársaság hatalomra jutása és bukása –, zűrzavaros viszonyok közepette a sebeit nyalogatta az ország. A század első másfél évtizedében töretlenül fejlődő, szinte szárnyaló grafikai és nyomdai ipar sosem látott mélypontra zuhant vissza. A háború és a kommün alaposan megcsappantotta a vállalkozásokat, sok szakmabeli életét követelte az erőszak, a nyomdák szűkített munkaidővel dolgoztak, és még így is ezrével lézengtek az országban a munkanélküli tipográfusok, grafikusok. A lapok terjedelmének korlátozását okozó krónikus papírhiány, a cenzúra dühöngése és más, a sajtót sújtó drákói rendszabályok, sőt nyomdák ellen intézett robbantásos merényletek tovább tetézték a nehézségeket. Ebben a légkörben, a nagy szénhiány idején alapította meg szerkesztője és kiadója, Biró Miklós – mint a címlap hirdeti – a „grafikai iparágak fejlesztését szolgáló folyóirat”-ot, a kezdetben egy-, majd kéthavonta megjelenő Magyar Grafikát, amely először 1920 januárjában kerülhetett a szakma és az olvasók kezébe. Felelős szerkesztője a kor egyik nagy mesterszedője, Wanko Vilmos volt, aki az utolsó pillanatig ezt a posztot töltötte be a lapnál, egyetlen főmunkatársa pedig Gondos Ignác. Eleinte meg is látszottak a nehéz körülmények a tipográfián – egyszerű megoldások, kevés illusztráció és szín, olcsó papír –, ám a fejlődés gyorsabb volt, mint egy

embergyereké. Tartalmilag pedig, mondjuk, egy zsiráfkölyök eszméléséhez lehetett hasonlítani: megszületett, felállt, elindult.

Amikor Karner Katalin, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményének munkatársa e cikk írója elé tette az egybefűzött lapszámokat, a tollnok nem tudta, mi erősebb benne, az áhítat vagy a csodálat. Mai szemmel ugyanis szinte hihetetlen sokrétűség jellemezte az újságot már a kezdetektől. A hagyományörzéstől a legújabb fejlesztéseikig, a könyvkötészettől a grafikai munkákon át a nyomdai tevékenységeikig, a tudományos szakmaiságtól a művészeti megfogalmazásokig, az egyszerű dolgozóktól a komolyabb funkciókat betöltő szakembereken át a tulajdonosokig a szakma teljes egészét igyekezett bemutatni. S hogy miért? Fuchs Zsigmond úgy fogalmazott

egyik első cikkében, hogy „Gutenberg mesterségét ne tekintsük csak üzletnek vagy munkának, hanem lelkesedéssel lássunk a dologhoz, emeljük újból magas nívóra, hiszen ezzel tartozunk a múltnak, de a jövő is számon kéri tőlünk mulasztásainkat”.

A korabeli Magyar Grafikától nem kérhetünk számon semmit. Története során főmunkatársának tudhatta Kner Albertet, Kun Mihályt, Löwy Lászlót, de a „külsősei” sem voltak akárcik, hogy csak néhány nevet említsünk a riportok, tanulmányok szerzői, a hírek közreadói közül: Benedek Marcell, Jaschik Álmos, Náday Pál, Kner Izidor, Kner Imre, Falk Zsigmond, Dukai Károly. A képek felidéztek Kner Izidor gyomai könyvnyomdáját csakúgy, mint a magyar Gustave Doré-nak tartott Fáy Dezső Dante-illusztrációit, Bortnyik Sándor, Kmetty János, Kaesz Gyula, Kassák Lajos munkáit. A grafikai művészetben fontos szerepet játszó festők, Rembrandt, Rubens, Renoir, Dürer; a könyvnyomtatást feltaláló Senefelder Alajos; a nyomtatáshoz hasonló eljárásokkal próbálkozó kínaiak; az első orosz nyomdász, Ivan Federov; Gara Arnold grafikusművész, szomorú és mégis felemelő aktualitásként a krasz-

naja-rjecsikai hadifogolytáborba került szakmabeliek és külföldön alkotó magyar ősnymondások munkái ugyanúgy felidéződnek a hasábon, mint a szakmához kevésbé kötődő Anatole France, Douglas Fairbanks, Voltaire alakja, vagy éppen Vörösmarty Mihály Gutenberg-albumba című költeménye. Lám, nem a számítástechnika hozta ilyen közel egymáshoz a médiaipar különböző területeit, azok mindig is egymásba értek, képzeletbeli napfonatában a mi tág szakmánkkal.

A Magyar Grafika fontosnak tartotta az utánpótlás kinevelését is. Rendszeresen hírt adott a különböző szakkörök, szakfelolvasások, szabadelőadások, tanfolyamok, szakoktatások programjairól. Ezt a célt szolgálta a könyvkötészet múltját vagy éppen a betű és a papír történetét felidéző sorozat is, és bizony, fontosnak tartották megismertetni olvasóikat a különböző művészeti stílusok – impresszionizmus, expresszionizmus, idealizmus, realizmus stb. – értékeivel, ismérveivel is. Rendszeres beszámolók jelentek meg a külföldi műhelyekről, az akkor újnak számító eljárásokról a tégelynyomó sajtótól a tömöntéshez kidolgozott kartonmatrica-metszésig, a legújabb betűformáktól a díszítésekig. Kritikák,

az áremelkedések figyelemmel kísérése, könyvrecenziók, a korrekktúra és revízió kérdései, a legújabb gépek és vállalkozások nyomon követése, jó tanácsok kezdő gépszedőknek, s mindezekhez példa- és illusztráció mellékletek, szakmai reklámdalok színesítették a lapot.

Tehát nem túl szép, de a manapság gyakran használt kifejezéssel élve a szakma teljes vertikumát megjelenítették elődeink elődünkben, a Magyar Grafikában, mely 1932-ben jelent meg utoljára. Mindezt egy olyan világban, amikor a mainál talán több szakmai újság ontotta példányait, hogy csak néhányat említsünk, ilyen volt a Typographia, a Grafikai Szemle, a Magyar Nyomdászati és Nyomda és Rokon Ipar, a Grafikus Művezető, a Sokszorosító Ipar...

A megszűnés okairól nem találtunk információt, de az biztos, hogy a meglehetősen gazdag nyomdászélet szegényebb lett valamivel. Céljukat azonban elérték működtetői és szerzői. Az érdekeltek köréhez tartozó szakmafejlesztő egyesület írta a nyomdászati szakkörökről az első szám hasábjain: „...egy lelkes kis társaság olyan meggyőző erővel tart ki, hogy az eredmény iránt immár semmi kétség nem lehet. A szakkörökben – úgy a munkásság, mint a nyomdafőnökök részéről – osztatlan a meggyőződés, hogy ilyen egyesületre égető szükség van, csupán a kérdés miként való megoldása volt eddig el nem oszlat-

ható nézeteltérés.” Ilyen nézeteltérés ma is akad bőven. Márpedig Európáig csupán másodperceink maradtak.

